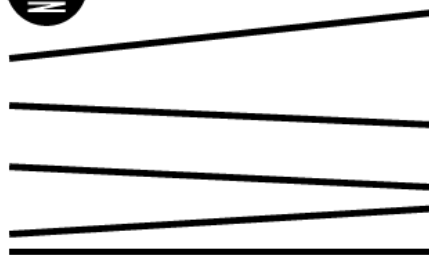

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Hjeronymus.; af Hjeronymus.

En Contravisite hos Clara Raphael

Kjøbenhavn : Otto Schwartz, 1851

34 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

En Contravite

h08

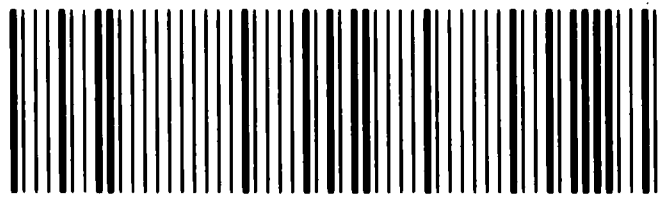
Clara Raphael

1851

57,- 128

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021584097

En Contraviste

hos

Clara Raphael.

Af

Sjeronymus.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Boghandler Otto Schwarz.

1851.

En Contravite

hos

Clara Raphael.

Af

Hjeronymus.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Boghandler Otto Schwarz.

Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1851.

Mine Damer! — tillad mig at tiltale Eder saaledes; thi det er jo til Damerne, Talen egentlig er henvendt, ikke til Qvinden. Der er mange Slags Qvinder; der er den simple, haardsøre Qvinde, der arbeider for Brødet, hende, der er sat ved Mandens Side, for at dele hans Ansigts Sved, hende, som Armoden eller Arbeidet alt har emanciperet; der er den jevne Qvinde af den lavere Middelstand, der har faaet en meer end tarvelig Underviisning, som lever for Livets Alt opslugende Prosa, som maaskee engang tilfældigsviis har hørt Clara Raphael og Emancipation nævne, men uden at forbinde anden Tanke dermed, end at hvis Emancipationen bestaaer i at faae en offentlig Understøttelse eller saadant Noget, saa var den ganske brugbar — der er — men alle disse ere ikke Damer. Til Damerne — ja, jeg tager ikke her Ordet i sin finere Betydning, og taler ikke om den i Aand og Bæsen udviklede Qvinde, hvem sand Dan-

nelse, fine Sæder og naturlig Værdighed har paatrykt
 sit ædle Præg — jeg taler her om den egentlige
 Dameclasse; — til Damerne altsaa henhøre nu først
 og fornemmelig Gouvernanterne; dernæst alle de unge
 Piger, der see sig om efter et Parti, og imidlertid
 forforte sig Tiden med at syse med „Ideen“; thi
 det er godt at have Noget at tale om i Selskaber;
 dernæst de gifte Damer, der holde Ammer og Barne-
 piger til deres Børn, om hvis Tilværelse de vel have
 et ubestemt Begreb, men som dog ikke ligger dem
 synderlig paa Hjertet, og sluttelig de ugifte Damer,
 der leve uden at arbeide, og som fremfor Alt kun leve,
 for paa en anstændig Maade at dræbe Tiden, — disse
 ere det som udgjøre det egentlige Clara Raphaelske
 Publicum, der med Begjærlighed modtager Sædeførnet,
 og prøber paa forskjellige Maader at frugtbargjøre
 det. Med de Andre har det ingen Fare, — Livets
 Virkelighed banker paa Døren, og holder Forstanden
 vaagen; men til Eder, mine Damer! er det at jeg
 henvender mig. Eders Præstinde har nylig holdt en
 opbyggelig Tale for Eder; jeg vil nu udlægge Eder
 Texten.

Jeg bekjender med Undseelse, at jeg ingen Dame
 er; jeg er strax nødt til at misrecommendere mig med

den aabenhjertige Erklæring, at jeg henhører til den ulykkelige Afdeling af Menneskeslægten, der fra Tidernes Begyndelse bestemtes til at være Verdens Tyranner, hvoraf dog allerede den Første ikke kunde modstaae Ublet, Fristerinden rakte ham. Jeg veed nok, mine elskværdige Veninder! at I endogsaa misunde os arme Djævole den fattige Glæde at være iført Frakke osv., og at der ivrigen disputeres i Eders Forsamlinger om, hvorvidt I længere skulle taale denne Arrogance, og jeg finder, at I have megen Ret. Jeg beder Eder dog bønlig, ikke at tvinge os Mænd til som en Hjemføgelse derfor at iføre os Skjorter, især ikke saalænge der er Udsigt til Krig; hvor vilde Tydskken ikke lee, naar han saa den danske Hær rykke i Feldten som Amazoner! Jeg er altsaa en Mand — nu er det sagt, og jeg venter mig ikke den bedste Modtagelse efter at dette fatale Ord er udtalt; men tillader mig dog at forklare, hvad der bevæger mig til at tale endnu eet Ord i en Sag, som alle andre Mænd have overgivet til sin Skjæbne med de ugalante Ord: „Quel bruit pour une omelette!”

For det Første har jeg en afgjort Smag for at tale med Damer; det morer mig at see, med hvilken elskværdig Forekommenhed de, tiltrods for deres strenge

Mening om os Usurpatorer, behandle os; hvor smigrede de føle sig ved vor Dpmærksomhed, hvor gjerne de søge at overbevise os om deres Dybsindighed, deres klare Opfattelse af Alt, og om at de have alle de Qualiteter, vi Mænd kalde vore Eiendommeligheder, og som vi kun lidet vurdere hos Qvinden. Og ere vi nu saa artige at give Stikordet, hvilken Strøm af elskværdigt Pjat og opfugte Reminiscentser af uforstaaede, halophilosophiske Bøger. Der priser jeg rigtignok Søren Kierkegaard og Poul Møller; — denne er letfattelig, man kan nemt forfærdige sig en Portemonnaie af hans philosophiske Gaffian, og bære om i Lommen, og Søren Kierkegaard er uvrdeerlig for de emanciperede Damer; betænk hvilken Kraft og Salvelse i Udtryk som „Intets Mulighed“ — „Alts Mulighed“ — „de Negative staae ligesaavel i Intets Tjeneste“ — „Enhed i Ideen“ osv. Hvor seer det ikke dybsindigt ud! I sige vel: „Vi begribe jo rigtignok ikke Meningen, o, men hvor det dog lyder godt! Hvor man maa tænke dybt, for at kunne sige saadanne Ord!“ — Af, mine Veninder! det er ikke altid Aandens Overflodighed, at Munden løber over af. Men see nu saadan en Heltinde i den qvindelige Friheds Sag staae der begeistret, rød, fyrig, og declamere — det

morer mig; de qvindelige Don Quixoter ere ligesaa morsomme som de mandlige. For det Andet er der Mange iblandt Eder, som have en god Billie til at ville gribe det Rette og Fornuftige; men Eders — Damens — Opdragelse er forsømt. Istedetfor at bibringe Eder ti fornuftige Tanter, har man givet Eder en halv Snees unyttige Talenter. I kunne ikke hjælpe Eder selv, tillad mig at være Eders Ridder, tillad mig at belyse Eder Clara Raphaels Ideer med den sunde Menneskeforstands klare Lys, og have den Fortjeneste, at I til Afsked give mig en venlig Taksigelse.

Vi ville først betragte Clara som Menneske. — At jeg bruger Navnet Clara Raphael, uagtet Forfatterinden selv har forkastet det, og ønsker at fremstille sig i egen Person, har sin Grund deri, at jeg efter mit Kjønns Skik iagttager en sømmelig Artighed mod Qvinden, og derfor har Noget imod at anfælde en Dame paa en personlig Maade. Jeg veed nok, at Clara snarere kalder dette en Uhøflighed end en Høflighed, at hun ei maa behandles paa samme Maade som en Mand; men jeg er ei af hendes Mening. Jeg har saaledes heller aldrig fundet, at det er smukt eller rigtigt, naar en Mand prygl sin Kone, uagtet

det jo unægtelig er at vise hende samme Ligesfremhed, som om hun hørte til det stærke Kjøn, og maaskee endogsaa er et Beviis paa godt Kammeratskab. Jeg er derfor saa fri at opløste og fasthefte den Maske, Forfatterinden har ladet falde, og benytter mig nu af Maskefriheden for at sige min Mening.

I de gode gamle Dage, da Verden var en heel Deel anderledes end nu, saae man altid paa Skrive- lærernes Forskrifter, især paa dem med store latinske Bogstaver, majestætisk fremtræde den Sætning: „Beskedenhed er en Unglings skønneste Dyd.“ — Jeg seer i Aanden Clara Raphael slaae Krøller paa Næsen, og udbryde: „Er det paa mig, at denne Sætning skal anvendes? Beskedenhed er forlængst af Moden.“ Af ja! derfor høre vi nu saamegen daarlig Tale; Skoledrengen troer sig en Hegel, nei, Gud bevares, han rescenserer Hegel, og den lille Pige i Skolen klager over, at hun aldrig har Leilighed at anvende sin Færdighed i det franske Sprog; en Dreng, der knap har Skjæg paa Hagen, fortæller os de Feil, der bleve begaaede ved Fredericia og Idsted; og en ung Pige, der nylig har traadt sine Børneskoe, rescenserer Christendommen. I „Clara Raphael“ saae vi den unge Pige, der havde opsnappet en halv Lærdom hist

og en anden forvansket Kundskab her, og bragte sit Gittegods tiltorvs, i det Haab, at Alle, der saae det, skulde henrykkes over det. Det var som i Don Raudo, hvor Donna Olympia foran glimrer som Escorial, og bagpaa — af! der var Mange, der blot saae den brillante Forside, og Lapperne vare saa godt sammenmagede, at man ikke kunde see fra hvormange Verdens Sider de vare hentede. Om der ogsaa var Huller i Stadsen, saa var der bogstavelig talt smurt Blæk paa dem, og de saaes kun i Nærheden. Men man var ikke saa ubillig at nægte, at Forfatterinden kunde blive til Noget; man bar over med Forsæneligheden og Indbildskheden, fordi man tilskrev den ungdommelige, for vidt drevne Selvfølelse den, og man tiltroede hende Forstand nok til at erkjende, at hun havde talt uden at forstaae, og at der til at opfaste sig til Reformatør hører mere end netop Tiliden til sig selv, nemlig Indsigt og Kundskaber. Hvad vilde Clara Raphael? Ikke mere eller mindre end forandre den hele Samfundsorden. Og dertil skulde en ung Pige paa nogle og tyve Aar, uden betydelige Kundskaber, og uden anden Verdenserfaring end den, der samles i en snever Kreds i et snevert Fædreland, være kaldet? Dette skulde „Tolv Breve fra

Clara Raphael" bevirke? Det er sandt, at Jomfruen fra Orleans ved Overtroens Magt ødelagde Tjenden; men Overtroen græsser ikke længer, og her fægtes ikke med legemlige Sværd. Til at bruge de aandelige Vaaben hører meget mere end Begeistring. Ingen drage i Striden, før han har lært at bruge sit Bærg. — Men i „Et Besøg" er Forfatterinden gaaet videre; her træder Umodenheden og dens Sødskendebarn Arrogancen ret tydeligen for Dagen. Dersom Emancipationen bestaaer i, at den unge Pige stiller sig frem for Publicum, omtrent som naar Bajads støder i Trompeten, og raaber: „Hei! her er en Mand, der spiser Blaar, et Kunststykke, der ikke sees andetsteds i Europa!" saa er Clara Raphael emanciperet fra al Beskedenhed. Hvorfor opregner hun ikke ligesaa godt strax alle sine Fortrin, ligesom Heltene i den trojanske Krig, før de slaaes, da hun dog „ved hele sin Landsretning staaer over Pluraliteten?" — Hun mener, at det nydes bedst portionsviis.

Det var Clara Raphael som Menneske, nu ville vi betragte hendes Værk; det er temmelig vanskeligt; thi der er ikke megen Orden deri.

„Det er ikke i mine Tanker mig, den Frie, der skal frigjøre Eder, men os, der

tilsammen skulde tilkjæmpe os „Guds Børns herlige Frihed“ (Pag. 4). Clara er altsaa fri, — hvad vil det egentlig sige; jeg søger forgjeves at udfinde, hvori Friheden bestaaer, og jeg nægter ikke, at det løber rundt i mit Hoved, ved at betragte de mange forunderlige Ingredientser, hvoraf denne „herlige Frihed“ skal bestaae. Allerførst i at medvirke til Guds Riges Udbredelse paa Jorden, siger Clara. Er det Meningen, at Clara vil have Tilladelse for Damerne til, ligesom i sin Tid Grundtvig, at prædike uden særegen Kaldelse i en Kirke her i Hovedstaden? Eller skulde de maaskee høre til Mistress Frys Selskab, og opsoge „Guds Børn“ i Tugthuset? Eller skulde de, naar de komme i Selskab med Andre, drøfte deres Sjæles Hemmeligheder med hverandre, og dygtigen læse de Ufrie Texten? Hvor gavnligt og dannende det end kan være, at leve sit Liv i Andre, saa kan dog ved disse Andre aldrig forstaaes en større Samling af Mennesker, og jeg vilde meget frabede mig, at Alle og Enhver trampede om i min Aand, besamlede alle mine Følelser med plumpe Fingre, og saa siden til de Andre i „Aanden Samvirkende“ berettede, hvilke Opdagelser de have gjort i mig. Men jeg seer med Forstrækkelse, at vi ikke tilhøre os selv; men at vi

tilhøre hverandre, og maae ikke forholde Andre deres lovlige Eiendom (Pag. 2). En forfærdelig Communist, denne Clara Raphael! Hidtil ansaae man de aandelige Skatte for Noget, Tyve og Røvere ikke kunde stjæle; maaskee vi nu ogsaa kunde faae indrettet eengang aarlig en Bazar, hvor Folk udstillede deres indre Væsen, smukt udpyntet med Blomster og Dannebrogss-faner, medens Hr. Sørensen gik forbi, og sagde beundrende: „Aa, hvilken net Sjæl dennehersens!“ osv. Men det er ei blot til Lyst: „Verden trænger til os Alle — Ingen maa sætte sit Lys under en Skjæppe“ (Pag. 7). Det er det Samme, om Du ellers skulde have noget Vigtigere at varetage, end at snakke hen i Veir og Vind om hvad Du ikke forstaaer, eller om hvad der slet ingen Nytte er til; disse Pligter mod et Hjem, en Mand, mod Børn, Forældre eller Sødskende ere altfor ubetydelige mod den at stille Verden paa Hovedet. Ingen maa sætte sit Lys under en Skjæppe; men Du skal dristigen tale om hvad der foregaaer i Dig; Dvælsen kommer med Tiden. Jeg er jo rigtignok ikke ganske enig med Clara i, at

„Jo meer sig Aanden flarer,

Jo mindre vistnok den paa Ordet sparer“ (Pag. 8);

thi saa maatte lærde og geniale Mænd jo for lutter Snakken aldrig faae Tid til at tænke; men jeg holder mere af de skjønne Ord:

Lær at tie, min Ven! som Sølv et er Menneskets
Tale,

Tausshed i rette Tid ligner det pureste Guld.

Men den Tid er forbi, da man lærte at tie; vi see upaatvivlelig snart „Cursus for unge Damer, der ønske at lære at tale vidtløftigen om deres indre Menneske; da der er grundet Haab om hurtig Fremgang, betales Intet, naar Resultatet ei er heldigt.“ Om man lærer Noget at tale om, derpaa tænkes ikke; Clara veed meget godt, at det er unødvendigt; man kan sige en stor Mængde om Intet.

„Naar Talen er om Godt og Ondt, kan jeg aldrig tænke mig nogen Adskillelse mellem Mit og Dit. Alverdens Sorg er min Sorg, dens Synd min Synd“ (Pag. 6). Her finde vi nu udtrykt Grunden til at Clara ikke kan finde sig tilrette med Christendommen; hun vil paa en fin Maade give os at forstaae, at hun egentlig er den rette Messias. Christus kan jo være meget god, det vil sige, som Bestyrer af et Slags For-

beredelsesclasse for tilkommende Tilhængere af den Glara Raphaelske Sect; „thi,” siger hun (Pag. 27) „hvad man end kan have at indvende mod Christendommens Tendents, kan man dog ikke Andet end beundre dens Lærdomme, og betragte dens Indstifter som det Ideal, hvorefter Enhver skal stræbe at uddanne sig.” — Christendommen er altsaa, det tilstaaer Glara, en beundringsværdig Lære og et idealt Monster paa eengang, og dog kan man have at indvende mod dens Tendents? Det er ogsaa een af disse dybsindige Nttringer, som nøiere undersøgte, bringe Facitet „Nonsens.” Dersom Christendommen er at ligne ved „Amagerstov” (Pag. 28), da ligner Glaras Lære visseilig Besterport paa en Tivoliaften; der er saadant et Virvar, Trykken og Trængen frem og tilbage i den, at der hører Koldblodighed til, især for de Smaae i Aanden, for ikke at komme tilskade. Jeg vil derfor bede de kjære Forældre, naar de lade deres Børn vove sig paa den Tour, at passe vel paa dem, og ikke slippe dem løs alene. Der er een Gud, og Glara er hans Prophet; „hun er ikke salig, saalænge eet Menneske er usaligt; hun staaer og falder med Menneskeflægten” (Pag. 6), hvoraf synes at fremgaac, at hun

spaaer sig en meget høi Levealder, hvilket man ogsaa maa antage, naar man (Pag. 73) seer, at hun har en Guddoms Billie og Altraa efter at guddommeliggjøre; det er en Invention, hun burde skynde sig at faae Eneret paa; thi dersom det blev Mode at være Messias, kunde der let komme Een og detronisere Clara, og der blev da en saadan Guddommeliggjøren til i Verden, at der blev flere Sta Claraer til end der er Skomagere i Christenbernikovstræde. Enhver forløse og guddommeliggjøre først sig selv; skulde han derfra faae Tid tilovers, hvilket jeg ikke troer, saa lad ham tjene sine Medmennesker.

„Derfor gjøre I Uret i at kalde Eders Indesluttethed Qvindelighed; thi den er intet Fortrin, men en Mangel“ (Pag. 8) og „hvad er Qvindelighed?“ (Pag. 42). Her er Clara saa oprigtig at spørge sig for, uagtet vi jo ingenlunde ere blinde for, at det er med en satirisk Betoning og med den Forvisning, at intet tilfredsstillende Svar kan gives. Qvindelighed er for Qvinden, hvad Mandighed er for Manden, Grunden i Skabningens Væsen, det Præg, der er den paatrykt, og som den ikke kan kaste af, uden tildeels at forfeile sin Hensigt. Det er ikke uqvindeligt at gaae alene paa

Gaden; thi der gaae mange Qvinder alene paa Gaden, der maaskee ere mere qvindelige end Damen med Tjeneren i Hælene og Cavalleren ved Armen; men det er qvindeligt af hende, ikke at ville udsætte sig for de Krænkelser, der kunde møde hende, naar hun gik alene paa Gaden. Det er ikke fordi Qvindeligheden har erklæret sig umyndig, at den ei er brugbar som Ledfager om Aftenen; men fordi den er umyndig af Natur. Hvorledes værger Manden sig mod Fornærmelser og Overfald? Ved den physiske Kraft; den har Qvinden nu engang ikke, om saa Clara skjænder nok saa meget paa Vorherre, og om vi endog tænkte, at Qvinden ved at hærdes fra Barnsbeen af, kunde sættes i Besiddelse af flere legemlige Kræfter og af Færdighed i at slaae fra sig, saa gysrer jeg dog ved Tanken om at see Clara Raphael og Tilhængerinder af Nødværge brydes med en beruset Matros, eller deslige, om hun ogsaa slap derfra som Seierherre med nogle Skrammer og Buler i Hatten. Clara siger meget rigtigt: „Hvad fjende Folk, vi møde paa Gaden til vor Personlighed?“ (Pag. 49) Der behøves et ydre Kjendemerke paa, at vi ikke ville antastes; dette Kjendemerke er den ledsagende Karl eller Pige. Clara taler her

ligeimod sig selv; det er en aldeles verdslig Sag, denne Gaaen alene paa Gaden, der Intet har med Aanden at gjøre. Det kan dog aldrig hemme Qvindens aandelige Udvikling, at hun ledsages af en Tjener, og at det er en Anerkjendelse af, at hun er udhygtig til at gjøre Modstand mod Fornærmelser og Overfald, er vel ingen Nedsættelse for hende, da hun dog aldrig kan komme til at gjøre sig til af physiske Kræfter. At gaae alene paa Gaden af Princip, synes at tyde hen paa, at man anseer det for et nødvendigt Moment i den aandelige Udvikling at vænne sig til at gaae alene; jo mere fri og udviklet man er, jo senere ud paa Natten kan man formodentlig gaae og spadserere.

„Hos Manden,“ siger Clara, „spørger man kun om Ret og Uret, hos Qvinden ogsaa om det er passende“ (Bag. 51). Ogsaa hos Manden gjør man Fordring paa, at han skal iagttage det Passende, ogsaa han maa rette sig efter den almindelige Mening; fordi han sætter sig ud over Formen, bliver han dog ikke betragtet som „Original.“ Hverken Manden eller Qvinden bliver til Originaler, fordi de forkaste „Formen“ (Bag. 54). „Formen“ vil egentlig sige den almindelige Mening om det Pas-

sende og Belansthændige. Naar Een handler anderledes end Andre, uden derfor at overtræde Grændsen for det Passende, er han „original“, det vil sige, at han har en egen Maade at behandle Tingene paa. Hverken den Naar eller den Uopdragne ere Originaler, og Clara har derfor megen Ret i at kalde et Fruentimmer, der ikke respecterer Skik og Brug, for „et Misfoster“. Hvad vilde Clara f. Ex. synes om et Fruentimmer, der kom ind i et Selskab, strakte sig paa en Stol, og lagde Fødderne op paa en anden? Hun har unægtelig ikke gjort Noget, der stred mod Moralen; thi hun kan jo have meget dydige Grundsaetninger, fordi hun har Smag for denne Stilling; hun er heller ikke original; thi denne Originalitet er ikke vanskelig at finde blandt Bøbelen; hun er simpeltværlig uqvindelig. Nu vil Clara dog vel ikke mene, at en Mand, der bar sig saaledes ad, vilde blive beæret med Titelen original. Clara har nu tillige sat sig i Hovedet, at Skribentinder staae paa et isoleret Standpunkt, og see ud over Menneskeslægten (Pag. 55); men det er en uskyldig Illusion; der er sandelig mange, baade Skribenter og Skribentinder, som aldrig see ud over deres egen lille, kjære Person. De troe de staae paa Sinai, og skrive Lovens Tavler,

medens de i Virkeligheden ligge ved Foden af Bjerget, og tilbede den Guldkalv, de selv have støbt. En lille Mundsmag af denne Illusion er det, der bringer Clara til at give os en Scene af Tordenen fra Sinai, ved at true os med de Ord:- „Vogter Eder for ham (Gud)! Til en Tid kan han vel taale Eders „Regen Konge“, men hvis I haandtere for slemt med hans Skabninger, kan det vel være, han gjør en Ende derpaa, til liden Glæde for Eder.“ (Pag. 38.) Skade, det er Theatereffect; der lynes og tordnes meget godt paa Casinos Theater; men vi vide dog, at det er ikke Alvor.

„Troer I ikke, at Enheden bedst vilde opnaaes, naar hver Enkelt fik Lov til at udvikle sig efter sin Natur, uhindret og uhemmet af overflødige Hensyn?“ (Pag. 59). Jo, visstelig, det staaer Enhver frit for at udvikle sig aandeligen saameget han vil; men naar Udviklingen sætter sig i Arme og Been, saa at han slaaer om sig og sparfer Andre, saa faaer han ikke Lov at udvikle sig. Hvem skulde vel forhindre Nogen i at udvikle sig aandeligen? Aandens Virksomhed ligger udenfor det menneskelige Omraades Grændser; saalænge den ikke

bliver til Skade for Samfundet, staaer det den frit at indsamle alle mulige Kundskaber, og forarbejde dem i sig efter Behag.

„Hvorfor ere vi da Mennesker, uden for at deeltage i Menneskehedens Kamp og Interesser? — Kanskee for at lave Mad og stoppe Strømper!“ (Pag. 62). Ja, Clara glemmer, at uden Mad og Drikke er Helten Judenting. Nogle maae da lave Mad, hvis vi ikke skulle nyde Jordens Produkter ganske raac; men maaskee det er Bestemmelsen, at vi stakkels Mænd herefter skulle overtage denne Forretning; thi Nogen maae dog have den, hvis vi ikke som Uberne i Tivoli skulle spise raac Gulerodder. Den Ulykke at stoppe Strømper, kunde dog bedre afhjælpes; thi enten kunde man gjøre det til en Regel stadigen at anskaffe nye, eller komme overeens om, at det ikke stred mod Formen at gaae med Huller. I det Hele seer jeg ikke, hvorfor man ikke kan beskæftige sig med Menneskehedens Kamp og Interesser, fordi man laver Mad og stopper Strømper. Det Ene kan jo gøres, og det Andet ikke forsømmes. Naar man nu endda vidste, hvad det er, der skal gøres istedetfor; — Udtrykkene: „Lær Menneskeheden saavidt muligt at kjende,

elsk den, lev med den, lid med den" — „Du vil ikke længe betragte Menneskene som Fremmede, men som Brødre og Søstre — og søsterligt vil Du hengive Dig til dem i Kjærlighed —" — „J Erkjendelsens Kjærlighed skulde J hengive Eder til Verden" — ere jo meget kjønne og fornøielige at høre; men hvad Mening der egentlig er i dem, er mig bestandig en Gaade, ligesom hvad der skal komme ud af det. Af at lave god Mad kommer der dog et godt Maaltid, der saameænd ikke er at foragte; men efter Claras Ret er min Aand ligesaa sulten efter, som før Nydelsen.

Jeg veed ikke heller, hvorfor Clara har saameget mod Nydelser, der kunne forenes med Qvindelighed; det er omtrent ligesom Børnene, der ikke kunde more sig, uden at de havde Lov til at gjøre hvad de vilde, og om Aftenen bade deres Fader fratage dem den saa ivrigt begjærte Frihed. Clara har fortalt Eder om Jfr. Sørensens Ekstour, nu vil jeg fortælle Eder Clara Raphaels.

Clara vaagner en smuk Sommermorgen, Solen skinner ind i hendes Sovestue, og Heltinden faaer en levende Lyst til at gjøre en Udflugt i det Grønne. Men hvorledes? Følge med sin Familie er kjedeligt,

fjøre i en Bogn, sy! skulde Herrerne alene have Lov til at gjøre Fodtour? Nei, vi ville dog ikke saaledes lade os cujonere: Clara beslutter at gjøre en Fodvandring. Hun veed først ikke ret, om hun skulde laane et Sæt Klæder af sin Broders til Reisedragt; thi den lange Kjole, Mantillen og Hatten er dog en Gene. Men hun betænker sig, og finder det ikke raadeligt saaledes aldeles at bryde med Skif og Brug. Hun begiver sig paa Veien; det er en Søndagmorgen; men den rette Tummel paa Landeveien er endnu ikke begyndt. Clara gaaer med raske Skridt ud af Strandveien, og synger, medens hun vandrer, en Arie om Frihedens Glæder, som hun nu skal til at nyde i fuldt Maal. Men efterhaanden som hun vandrer, mærker hun mere og mere Følgerne af ikke tidligen nok at være emanciperet; hendes Fødder gjøre ondt, Støvlerne gnave, hun er echaufferet og støvet; men hvad? Noget maa der offres for Friheden; hun sætter sig af og til ned, men modstaaer mandigen de fristende Indbydelsler af Rudskene, der fjøre forbi paa Kaffemøllerne. Naar det ikke var fordi Emancipationens hellige Sag skulde triumphere, steg hun gjerne op; men nu — for døe! Da Clara ikke er vant til at marschere, fan jeg just heller ikke sige, at det gaaer meget raskest fremad;

Klokken er derfor 2, da hun naaer Charlottenlund. Nu kan hun jo nok trænge til Noget at styrke sig paa, og hun gaaer derfor ind i et Telt, sætter sig ved et Bord, og forlanger en Portion Boeuf og en halv Flaske Baierst. De omfringsiddende Herrer vide desværre ikke Noget om Emancipationen, fatte ikke heller ved første Diekast det Ophoiede i den; thi Clara er fuld af Støv, — Strandveien bliver som bekjendt vandet, og denne Fugtighed har efterladt sig Spor paa hendes Kjole; Hatten er skudt op paa Hovedet; thi hun er varm, og har tørret Sveden af Panden; hendes Krøller ere udfaldne, og vifte frem og tilbage i Ansigtet eller hænge sluførede ned udenfor Hatten, — og de troe, at der er hændet denne Dame et Uheld, at hun er faldet af en Bogn, gaaet vild eller saadant Noget. De vide dog ikke rigtig, om de tør tilbyde deres Assistance, men lade sig nøie med at see paa, hvorledes Clara med god Appetit fortærer sin Boeuf og drikker sit Vl. Endelig reiser en Herre sig, der er blevet i godt Humeur over denne Scene, og byder Clara med et artigt Buß at prøve hans Cigarer. Clara refuserer; men hun er nu styrket af Maaltidet, strækker sig mageligt paa Stolen, og da hun seer sig omgivet af et Selskab, hvis Opmærksom-

hed hun ganske fængsler, finder hun Leiligheden passende til at holde en lille Tale. „Min Herre!“ siger hun, „naar jeg ikke modtager Deres artige Tilbud, er det ikke, fordi jeg jo mener, at det er meget qvindeligt at ryge en Cigar; men blot fordi jeg ingen Smag har for Tobak. Dersom Qvindeligheden kan tabes, fordi man ryger en Cigar, da er den efter min Mening ikke værdt at holde paa; thi kan Qvindeligheden tabes af en saa ringe Grund, da er den jo egentligen noget Ikke-Værende, og det Ikke-Værende er ikke; thi var det dette, var det baade noget Værende og noget Ikke-Værende paa eengang. Kan Qvindeligheden tabes, er den ikke-værende, og er dog værende; thi ellers kunde den jo ikke tabes; De forstaae mig jo nok, mine Herrer! ikke sandt? Det gaaer nu ogsaa med Qvinden som med Qvindeligheden; hun er kun til i Forhold til Manden; hun har altsaa kun en relativ Tilværelse; men hun er dog til i Forhold til Ideen, og saaledes har hun en absolut Tilværelse som Menneske, hvori hun er et Led af Menneskehedens Totalitet. Fordi hun endnu stedse betragtes i Forhold til Manden, har hun ingen rigtig Væren. Denne Væren vil jeg forskaffe hende ved Lære og Exempel. Da det gode Veirs Realitet tillod mig at stole paa Varig-

hedens Mulighed, troede jeg at kunne ombytte den passive Væren, at beundre Naturen fra Vinduet, med den active Væren, at vandre i den, og begav mig paa Veien til Charlottenlund." Herren med Cigaren seer noget forbauset ud, endelig raaber han: „Aa, det er Gud døde mig Clara Raphael!" De andre Herrer, der have fløet sig bag Dret, og skottet til hverandre, lee nu, og begjære Champagne til at drikke hendes Skaal. De hyde Clara en Stol, og hun, der ikke vil lade en saa god Leilighed til at gjøre Proselyter i Fjendens Leir, gaae fra sig, sætter sig ned, og flinker med dem. Det ene Ord og det ene Glas tager det andet, og et Par Timer henrinde muntert nok. Men Klokken er fire, der maa tænkes paa Hjemveien; Clara reiser sig, rigtignok lidt varm og rød, men dog med en skikkelig god Contenance, og sætter atter Hatten paa. Herrerne invitere hende med til Bellevue; men hun har ikke Tid, og da hun ikke vil lade sig overtale, forlade de hende, og give hende et Hurra til Afssed. Tilfreds med sin Dag vandrer Clara hjemad; men hun er dog noget træt, og seer sig om efter en Bogn. Da hun Gudskeelov ikke lider af Pænhed, stiger hun op paa en Kaffemølle, hvor der er en Plads tilovers, og fører hjemad. Du mener,

min Læserinde! at hun kunde ligesaagodt sat sig ind i en Omnibus; nei, det saae ud som om hun ikke fandt sig noksom beskyttet af sin Værdighed som Menneſke; der er Intet, der er uqvindeligere, end at gaae og paaſe paa ſin egen Værdighed. (See Pag. 76.) Man ſidder tre paa hvert Sæde i Kaffeſmøllen, og Claras Naboer ere to muntre Boutikſvende, hvoraf den Eine opfylder Rummet under Claras Hatteſkynge med Tobak, og den Anden lægger ugeneert Armen om Livet paa hende, og kalder hende nok ſaa venligt „ſin lille Due“. Clara protesterer i Qvindeliſhedens Navn, Svendene lee, og tilſidſt beſlutter hun ſig til at ſtaaе af, og forſætte Reizen tilføds. Men hun er træt, ikke ſaa oprømt ſom før, hendes Hoved er noget tungt, og hun gaaer og muffet paa Tingenes forkeerte Indretning. Da hører hun en Stemme ſom fra Himlen: „Men, Herregud, Fader! hvad er det for et underligt Fruentimmer der gaaer?“ Hun ſeer i Veiret, og ſeer Hr. Sørenſen med Familie kjøre ved Siden af; de indbyde hende venligt til at ſidde op, og Clara er glad ved at tage imod Tilbudet, uagtet hun maa ſidde paa Onkel Jensens Skjød. Og det var dog godt, at hun ikke fik en Regn ovenikjøbet

undervejs; hun kunde da maaskee reent have mistet sin Iver for Emancipationen.

„Hvad er Ideen for Noget?“ „Det er Kjærligheden, svarer jeg.“ (Pag. 22.) Det er stor Skade for Menneskeheden, at Clara ikke kan give en nogenlunde fattelig Forklaring af hvad hun egentlig forstaaer ved Ideen. Den er mange Ting, der vel i sig selv have Noget tilfælleds, men dog ere forskellige. „Gud, Kjærligheden, Ideen ere for mig eensbetydende Ord,“ siger hun. (Pag. 23.) Naar man saaledes vil sige til Noget: „Du er min første Kjærlighed“, kan man ligesaagodt sige: „Du er min første Idee.“ Dernæst fremstiller Ordet „Idee“ sig hos hende i de forskjelligste Sammensætninger, f. Ex.: „Naar Ideen gaaer op for et Menneskes Sjæl —“ (Clara Raphael, 73). „Det var som om Guds Moder selv opfordrede mig til Kamp for den Idee, der fyldte hele min Sjæl —“ (S. B. Pag. 75). „Midt i al min Fortvivlelse stod Ideen for mig i al sin rørende Skønhed —“ (S. B. Pag. 99). „Hvad jeg ønsker at bevirke, det skulde være — — at faae Eder selv til at tage Ideeverdenen i Betragtning.“ (Et Besøg. Pag. 23.) Ikke underligt, at Clara selv

udbryder: „Jeg svimler ved Tanken om Ideen!“ (Pag. 24.) Jeg staaer i Correspondance med en gammel Hegelianer, og da jeg meddeelte ham mine Tanker om Clara Raphael, tilskrev han mig: „Ideen vil sige det bestemte Almindelige eller Arten, det bestemte realiserede Begreb. Sæt, hvis Du har „de tolv Breve“, dette Ord allevegne istedetfor Ordet „Idee“, og Du har Dig en fortræffelig Morstabsbog, som vil kunne ryste Dine Lunger. Det er en høist latterlig Brug og en comist Forgudelse, man driver med det Ord „Idee“, og af ingen anden Aarsag, end fordi Ingen tænker Nogetsomhelst derved. Gud er den uendelige Idee, — derved føler man noget Dphøiet, osv.; men Ordene ville ikke sige Andet, ligesom de ikke have nogen anden Mening, end at Gud er det Almindelige. De ældste Philosopher sagde: „Tilværelsen er det Enkelte.“ Siden kom man til en bedre Erkjendelse, nemlig den, at den er det bestemte Almindelige, Arten α : Ideen.“

„Kjærligheden maa have en Gjenstand, og det en Gjenstand, som er elskværdig osv. (Pag. 33.) Hvorvidt Kjærlighedens Gjenstand behøver at være elskværdig, er dog tvivlsomt. Man elsker i Almindelighed uden at vide „hvorfor“; thi kan

man sige „derfor“, da er Kjærligheden ei meget bevendt. Kjærligheden forlanger Intet; saasnart den vil, at Gjenstanden skal være elskværdig, da forlanger den, og er da ikke Kjærlighed mere. Ofte anspores netop Kjærligheden af Gjenstandens Uværdighed, fordi den kjender sin egen Værdi, og veed, at jo mindre Elskværdighed, jo mere Kjærlighed behøver den, for at oversee Mangelen.

Beständig blid den er, taalsmodig den forbliver,
Den tager Skylden selv, ei Andre Skyld den giver,
Udholdende den er, den haaber og den troer,
Og altid Fremtids Trøst hos Kjærligheden boer.

Saasnart altsaa Kjærligheden taber Haabet til Fremtiden, er den ikke Kjærlighed mere; det var ingenlunde for Lea, Jacob arbeidede, det var for Rachel. Dersom Kjærligheden ophører, da var den ikke Kjærlighed; af jo renere Stof, jo varigere er den.

„Hvad der gør os værdig til at elskes, maa jo være Kjærligheden til os selv, — vor **Idee**“ (!!!) (Pag. 34). Altsaa Selvfjærligheden er vor Idee, — atter en snurrig Anvendelse af Ordet; men Ideen er nu engang Glaras fixe Idee. Et andet Sted (Pag. 38) fortæller Glara os, at Kjærligheden aldrig fjæmper

mod Personer, men mod Begreber; hvorfor har da hun, i hvem vi just skulde see Ideen, alias Kjærligheden, virke i sin Glorie, paa en meer end ufjærlig Maade draget Personer frem for Offentligheden, med hvilke hun levede, og som ikke drømte om, at deres Privatliv skulde vanhelliges, og deres smaa menneskelige Skrøbeligheder hudflettes med Critikens Svøbe? Dersom Clara Raphael blev vaer, af hvor mange Inconsequentser hendes hele Tænke- og Handlemaade er sammensat, vilde hun erkjende, hvor isoleret hver Betragtning fremstiller sig for hende, uden Forbindelse med det Hele, hvorfor ogsaa hendes Forfattervirksomhed ligner de Pidskesmæld, som Drengene opvarte med paa Gaden; de knalde dygtigt, og det er deres hele Fortjeneste.

Der er Intet, de emanciperede Damer have saa skjævt et Die til, som Resignationen, og det har sine gode Grunde; thi der er skjult et meget farligt Argument i dette Ord. Forsaavidt altsaa som Ideen er det bestemte Almindelige, det bestemt realiserede Begreb, saa realiserer Qvinden her paa Jorden den guddommelige, Manden den menneskelige Lov; hende tilkommer den stille, skjønne Virken, ham Deeltagelsen i Verdens Kamp. Hun er Skjønhedens Typus. Hvis

hun altsaa føler Trang til at overtage Mandens Bestemmelse, da gaaer hun ud over sig selv, og maa altsaa resignere, for at kunne realisere sit Begreb. Dersom Clara er misfornøiet med sin Skjæbne at være en Kvinde, saa er derved Intet at gjøre. Blive Mand kan hun dog ikke, ligesaa lidt som hun kan gjøre en Rose til en Tulipan; den søde Duft er Rosens Eiendommelighed, de brogede Farver Tulipanens; de ere vel begge Blomster; men Ingen af dem kan antage den Andens Eiendommelighed. Og skulde Rosen kunne misunde Tulipanen dens Farver? Enhver være fuldkommen i sig selv! Jo renere, jo fuldere, jo klarere den kvindelige Natur udvikler sig i Kvinden, jo herligere er hun; jo mere Manden er Mand, jo fuldkomnere er han.

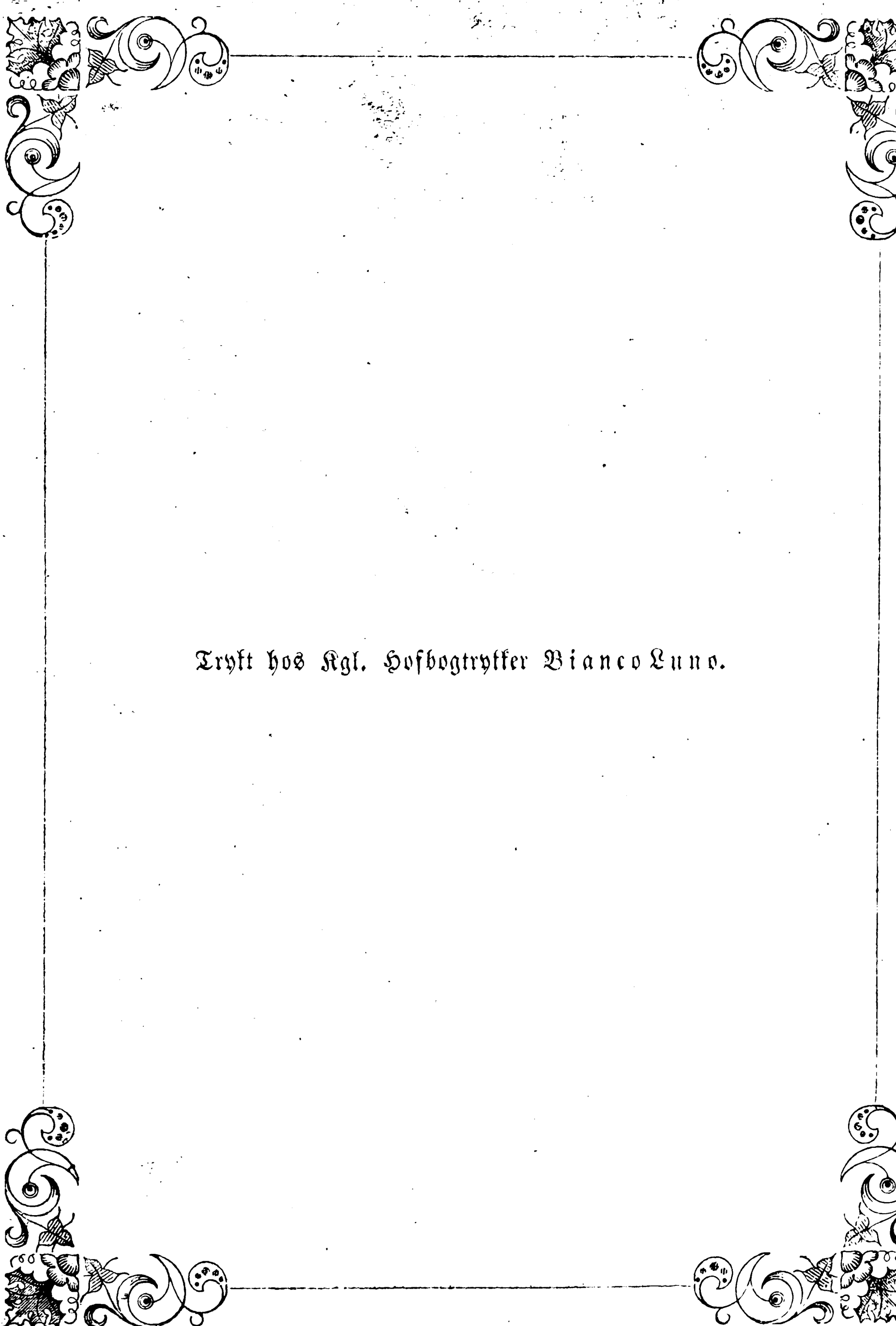
Og nu til Afsked et Alvorsord! Hvoraf kommer den megen Misfornøielse med Kvindens Stilling, som har udtalt sig, vel kun offentlig igjennem enkelte Røster, men oftere i Stilhed i den fortrolige Samtale? Anledningen kommer dog fra Kvinden selv. Tiden forlanger flere og flere Kundskaber, og netop fordi Manden lærer mere, føler Kvinden sig tilfidesat. Hendes Underviisning er mangelfuld; hun lærer kun Lidet, hun kan have sand Nytte af, og dette Lidet

lærer hun paa en Maade, der gjør hende uskikket til at benytte det. Drengen sendes tidlig i Skole; det huuslige Livs Kjæleri og den saa ofte sløvende Hjemmeunderviisning gaaer han fri for; thi her hjælper ingen Enak, uden Kundskaber kan han ei komme frem i Verden, disse maae derfor erhverves. Det opvækkende, friske Liv blandt Kammeraterne styrker hans Aand, Livets kraftige Virkelighed ansporer, han vinder ei alene i Kundskaber, men i Selvstændighed, i den frie Drift til Arbeidet. Men Pigen? — Hun sidder og hænger søvnig over Bogen; ingen dristig Pigen efter Kundskaber, intet muntret Samqvem uden med de ud- søgte Veninder, der ere pæne og stivede, baade ud- vendig i Klæderne og indvendig i Sjælen; smukke Talenter og ikke een fri, selvstændig Tanke, og des- værre vant til at betragte Kundskaben som et nød- vendigt Onde og ikke som Livets Brød. — Naar blot vor Datter kan det nødvendige Tydsk og Fransk: „Herregud, hvad skulde hun plages for, hun skal jo ikke være Gouvernante!“ — Men skal hun da ikke gouvernere sig selv? — „Ja, Gud da, vi kunde jo lade hende gaae et halvt Aarstid i en Dannelses- anstalt.“ Der sidder hun da et halvt Aarstid, hører, og forstaaer ikke, gaber, men vaagner ikke, skriver op,

men kan ikke læse, hvad hun selv har skrevet. See, det var nu Dannelsen ovenpaa Underviisningen. Der udkommer nu en Bog som Clara Raphael; hun læser den; — thi det er en Modesag, — og forbauses. Hun har aldrig tænkt paa at tænke, hun har aldrig læst Andet end Theevandsromaner, hun finder naturligviis Ideerne ophoiede, uden at forstaae dem, tager Alt for gode Varer, og det stakkels tomme Hoved bliver nu reent forskruet. Clara Raphael er hendes Heltinde, hun føler selv noget af det Guddommelige i sig, men veed ikke ret, hvad hun skal bruge det til, og faaer hun nu at høre, at alle Damer skulle tale med, bliver hun maaskee ovenikjøbet Forfatterinde, og Verden lider ingen Mangel paa Maculatur herefter.

Jeg vender mig nu til Clara Raphael! Jeg venter ikke, at hun skal finde, at jeg har Ret i hvad jeg har sagt; thi den, der med saamegen Dristighed har vovet at byde Publicum et Skrift som „Et Besøg“, er vistnok ikke god at overbevise. Det er denne samme Dristighed, der har fremfaldt et Angreb, der maaskee kunde kaldes uskaansomt, om det var ikke Pligt at udhvøse et saa fornærmeligt Attentat paa Publicums sunde Fornuft som Claras sidste Værk. Da Clara Raphael nu for Tiden synes at have en

afgjort Smag for det Religiøse, vil jeg til Afsted fornøie hende med et Bibelsprog: „Ingen bedrage sig selv; dersom Noget lader sig tykkes at være viis iblandt Eder i denne Verden, han vorde en Daare, at han kan vorde viis.“ (Paulus 1. 3. 18.) Det er udlagt: Sand Kundskab og Beskedenhed ere fjødelige Sødskende.

Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

